Otto von Bismarck
De la Wikipedia, enciclopedia liberă

Otto von Bismarck

Date personale
Născut
1 aprilie **1815**
Schönhausen, **Prusia**
(în prezent Saxonia-Anhalt, **Germania)**
Decedat
30 iulie 1898 (83 de ani)
Friedrichsruh, Schleswig-Holstein, Imperiul German
Înmormântat
Bismarck Mausoleum **[*]**
Fraţi şi surori
Malwine von Bismarck **[*]**
Bernhard von Bismarck [*]
Căsătorit cu
Johanna von Puttkamer **(1847–94)**
Copii
3
Cetăţenie
Regatul Prusiei
Prusia
Imperiul German
Religie
Luteranism
Ocupaţie om politic diplomat jurist om de stat
Primul cancelar al Imperiului German
În funcţie
21 martie **1871 – 20 martie 1890**
Locţiitor
Otto zu Stolberg-Wernigerode
Karl Heinrich von Boetticher
Monarh
Wilhelm I, **Friedrich III**, **Wilhelm al II-lea**

Precedat de *funcţie creată*
Succedat de
Leo von Caprivi
Prim-ministru al Prusiei
În funcţie
9 noiembrie 1873 – 20 martie 1890
Monarh
Wilhelm I, Friedrich al III-lea, Wilhelm al II-lea
Precedat de
Albrecht von Roon
Succedat de
Leo von Caprivi
În funcţie
23 septembrie 1862 – 1 ianuarie 1873
Monarh
Wilhelm I
Precedat de
Adolf de Hohenlohe-Ingelfingen
Succedat de
Albrecht von Roon

Premii
Honorary Citizenships of Otto von Bismarck **[*]**
Order of the Crown [*]
Ordinul Vulturului Negru [*]
Supreme Order of Christ [*]
Ordinul Ospitalierilor
Otto-von-Bismarck-Stiftung [*]
Ordinul pentru Merit în domeniul Ştiinţei şi Artelor [*]
Ordinul Lâna de Aur în grad de cavaler [*]
Ordinul Sfântului Andrei
...mai multe...
Partid politic
Independent
Alma mater
Universitatea Georg-August din Göttingen [1]
Universitatea Frederic Wilhelm din Berlin **[*]**
Q20827377[*]

Semnătură

Modifică date / text

Otto Eduard Leopold von Bismarck – *Graf von Bismarck* (conte), apoi *Fürst von Bismarck-Schönhausen* (principe) – (n. 1 aprilie 1815, d. 30 iulie 1898) a fost un om de stat al Prusiei/Germaniei de la sfârşitul secolului al XIX-lea, precum şi o figură dominantă în afacerile mondiale. Ca prim-ministru (în germană: *Ministerpräsident*) al Prusiei între 1862 şi 1890, el a supervizat unificarea Germaniei de la 1871. În 1867 devenise cancelar al Confederaţiei Germane de Nord. A proiectat Imperiul German de la 1871, devenind primul său cancelar („Cancelar al Imperiului") şi dominând afacerile acestuia până la demiterea sa în 1890. Diplomaţia lui, numită „politică realistă" (*Realpolitik*), şi modul autoritar în care conducea statul i-au adus porecla de „Cancelarul de Fier" („*der Eiserne Kanzler*").

Fiind un mare latifundiar aristocrat („*Junker*"), avea profunde convingeri conservatoare, monarhiste şi aristocratice. Principalul său obiectiv politic a fost ridicarea Prusiei la rangul celui mai puternic stat al Confederaţiei Germane. Profitând de iscusinţa sa în diplomaţie, Bismarck a purtat două războaie pentru a-şi atinge scopul. Mai mult, a reuşit să impună Prusia ca mare putere europeană după învingerea Franţei în războiul Franco-Prusac din 1870, aceasta încetând a mai deţine supremaţia continentală.

După moartea lui, naţionaliştii germani l-au ridicat pe Bismarck la rangul de erou, construind sute de monumente pentru a glorifica trăsăturile sale de lider puternic. Istoricii l-au lăudat ca fiind un om de stat moderat şi echilibrat, care a fost în primul rând responsabil pentru unificarea statelor germane într-un singur stat naţional. El a folosit balanţa puterii în diplomaţie pentru a menţine Europa paşnică în anii 1870 şi 1880. A creat o nouă naţiune cu o politică socială progresistă, un rezultat care a mers dincolo de obiectivele sale iniţiale în calitate de practicant al politicii de forţă în Prusia.

Cuprins

* 1 Primii ani
* 2 Biografie o 2.1 Copilăria şi tinereţea o 2.2 Începutul carierei politice o 2.3 Şef al guvernului prusac o 2.4 Unificarea Germaniei o 2.5 Ultimii ani

* 3 Viaţa personală
* 4 Controverse
* 5 Referinţe
* 6 Bibliografie o 6.1 Surveys o 6.2 Studii specializate o 6.3 Istoriografie şi memorii
* 7 Lectură suplimentară
* 8 Legături externe

Primii ani

Bismarck la vârsta de 11 ani

Bismarck în anul 1836

Bismarck s-a născut în Schönhausen, moşia unei familii înstărite situată la vest de Berlin în provincia prusacă Saxonia. Tatăl său, Karl Wilhelm Ferdinand von Bismarck (n. 13 noiembrie 1771, Schönhausen – d. 22 noiembrie 1845), a fost un iuncher, proprietar imobiliar şi un fost ofiţer în armata prusacă; mama sa, Wilhelmine Luise Mencken (Potsdam, 24 Februarie 1789 – Berlin) era fiica unui oficial guvernamental de rang înalt din Berlin şi primise o educaţie superioară. A.J.P. Taylor mai târziu a remarcat cu privire la importanţa acestei duble moşteniri: „cu toate că Bismarck semăna fizic cu tatăl său, şi părea un latifundiar prusac la exterior – o imagine care era deseori încurajată prin purtarea uniformei militare, chiar dacă nu avea funcţie de ofiţer, era mai cosmopolit şi mai bine educat decât ar fi fost normal pentru cei din acest mediu". El vorbea şi scria fluent în engleză [2] şi franceză [2] şi rusă [3]. În tinereţe deseori scria citate din Shakespeare sau Byron în scrisorile către soţia sa.

Bismarck a urmat şcolile secundare Friedrich-Wilhelm şi Graues Kloster. Între 1832 şi 1833 a studiat dreptul la Universitatea din Göttingen unde a fost membru al Corpului Hannovera, apoi s-a înscris la Universitatea din Berlin (1833–1835).

În timp ce era la Göttingen, Bismarck a devenit prieten pentru restul vieţii cu un student american, John Lothrop Motley, care l-a descris pe Bismarck drept Otto v. Rabenmark în romanul său „Speranţa lui Morton, sau memoriile unui provincial" (1839). Motley a devenit diplomat şi un istoric eminent.

Deşi Bismarck a sperat să devină diplomat, el a început formarea sa profesională ca avocat în Aachen şi Potsdam, dar a

demisionat repede, când şi-a pus cariera în pericol prin plecarea în concediu neautorizat pentru a urma două fete din Anglia, Laura Russell, nepoata ducelui de Cleveland, apoi Isabella Loraine-Smith, fiica unui preot bogat. El nu a reuşit să se căsătorească cu niciuna din ele. De asemenea, el a servit în armată pentru un an ca ofiţer în Landwehr (rezervă), apoi a revenit pentru a conduce moşiile familiei la Schönhausen după moartea mamei sale.

În jurul vârstei de treizeci de ani Bismarck a avut o prietenie intensă cu Marie von Thadden, proaspăt-căsătorită cu un prieten de-al lui. Sub influenţa ei, el a devenit un pietist luteran, iar mai târziu şi-a dat seama că la patul de moarte al lui Marie (care a murit mai apoi de febră tifoidă), s-a rugat pentru prima dată din copilărie. Bismarck s-a căsătorit cu verişoara lui Marie, nobila Johanna von Puttkamer (Viartlum, 11 aprilie 1824 – Varzin, 27 noiembrie 1894) la Alt-Kolziglow pe 28 iulie 1847. Căsătoria lor lungă şi fericită a dat naştere la trei copii, Herbert (n. 1849), Wilhelm (n. 1852) şi Marie (n. 1847). Johanna a fost o femeie timidă, retrasă şi profund religioasă – deşi renumită pentru limba ei ascuţită mai târziu în viaţă – şi în viaţa publică a lui Bismarck era uneori însoţită de sora ei, Malwine („Malle") von Arnim.

În timp ce era în vacanţă singur la Biarritz, în vara lui 1862 (înainte de a deveni prim-ministru al Prusiei), Bismarck ar fi avut o legătură romantică cu Kathy Orlov, soţia de 22 de ani a unui diplomat rus. Nu se cunoaşte dacă a fost şi o relaţie sexuală. Bismarck şi-a ţinut soţia sa informată cu privire la noua lui prietenă prin scrisori, şi ulterior Kathy a renunţat să mai vină în vacanţă în anul următor, deoarece Bismarck venea împreună cu soţia şi familia. Ei au continuat să-şi scrie unul altuia până la moartea prematură a lui Kathy, în 1874. astfel el comunica cu iubirea sa

Biografie

Un monument al lui Bismarck în Hamburg

Copilăria şi tinereţea

Bismarck s-a născut în Schönhausen, în vechea provincie numită „Marca Brandenburg" (Mark Brandenburg), la vest de Berlin. Tatăl său, Ferdinand von Bismarck, era ofiţer militar, iar mama sa Wilhelmine Menken provenea dintr-o familie burgheză. Otto von Bismarck a avut mai mulţi fraţi, dintre care au supravieţuit până la maturitate doar doi,

un frate mai mare şi sora mai mică. Educaţia şcolară şi-a început-o în şcoala gimnazială „Friedrich-Wilhelm" şi apoi la liceul umanist Graues Kloster („Mănăstirea Albastră"). La vârsta de şaptesprezece ani devine student la Universitatea „Georg-August" din Göttingen, iar apoi la Universitatea „Friedrich-Wilhelm" din Berlin. Deşi dorea să devină diplomat, a reuşit să obţină doar poziţii administrative minore în Aachen şi Potsdam. Munca depusă în cadrul acestor servicii îi părea plictisitoare şi monotonă, drept pentru care deseori neglija îndatoririle sale oficiale, preferând în schimb să se amestece în înalta societate. După moartea mamei sale în 1839, Bismarck preia proprietăţile familiei din Pomerania. Circa opt ani mai târziu se întoarce în Schönhausen, unde se implică în politica locală. Se însoară cu aristocrata Johanna von Puttkamer în 1847, cu care a avut o fiică (Marie) şi doi fii (Herbert şi Wilhelm).

Bismarck şi-a petrecut primii ani ai copilăriei la ţară. Otto îşi va aminti cu emoţie toată viaţa moşia de la Kniephof. La 44 ani, tatăl său era deja ofiţer în retragere. Mamei lui, burgheză înnobilată, nu-i plăcea deloc viaţa la ţară şi îi lipsea viaţa culturală din saloanele berlineze.

De la 7 la 14 ani, Otto este la Berlin în şcoli frecventate de copii aristocraţi. Mama sa, apoi tatăl său l-au urmat în capitală. „Un copil vesel!" spunea profesorul care l-a ajutat să înveţe destul de bine latina, greaca, franceza şi engleza. Între 14 şi 21 de ani îşi finalizează studiile: mai întâi bacalaureatul la 17 ani, apoi studiile universitare. Îl găsim la Göttingen, apoi la Berlin, urmând cursurile Facultăţii de Drept. Se spunea, pe bună dreptate, că era un student turbulent, care îşi dedica mult timp chefurilor, „corporaţiei Hannovera", şi că într-un interval 18 luni s-a duelat de 26 de ori cu sabia.

La Göttingen, un bătrân paznic a arătat râul în care tânărului nobil îi plăcea să se scalde în zorii zilei când ieşea din cârciumile afumate. Când s-a instalat la Berlin într-un apartament confortabil pe Friedrichstrasse nr. 161, la câţiva paşi de bulevardul Unter den Linden, l-au însoţit doi prieteni, Motley şi Keyserling. Otto, deşi frecventa saloanele de operă mai mult ca universitatea, a reuşit să-şi ia examenele. Mama sa ar fi dorit ca el să lucreze în diplomaţie, dar concurenţa era mare în această profesie şi tânărul s-a mulţumit cu o funcţie de grefier adjunct, pe care o va exercita la Aachen (Aix-la-Chapelle).

De la 21 la 28 de ani se adaptează destul de greu acestei

activităţi. Pentru a se distra, face lungi plimbări călare, mănâncă pantagruelic, se arată de fapt puţin perseverent în muncă. În primăvara anului 1838 se îndrăgosteşte de fiica unui pastor şi-şi părăseşte slujba pentru a o urma la Wiesbaden, apoi în Elveţia. Căsătoria nu a avut loc. Otto se întoarce la Berlin fără să-şi fi achitat ultima chirie în Aachen. Mama sa îi obţine mutarea la tribunalul din Potsdam. Otto suportă greu disciplina administrativă prusacă şi se hotărăşte să-şi facă serviciul militar în trupele de gardă. Intră în conflict cu şefii săi, se transferă la vânători şi părăseşte armata după 12 luni de serviciu. În 1839, revine în viaţa civilă.

Se reîntoarce la Kniephof. Mama lui moare în acest an. Familia este practic ruinată: tatăl îşi ipotecase domeniile cu 12% dobândă pentru a plăti studiile fiilor săi şi pentru a putea face faţă vieţii luxoase pretinse de soţia sa. La moartea acesteia, el conduce proprietatea lor de la Shönhausen; cei doi fii se vor ocupa de Kniephof. Din 1839 până în 1847 Otto va duce, pe acest domeniu de 500 de hectare o viaţă de iuncher.

Se descurcă foarte bine în administrarea domeniului şi reface an de an averea pierdută. Pentru a-şi ocupa timpul liber, vânează, bea şi mănâncă; călătoreşte, de asemenea, din când în când, la Paris, Londra sau Zürich.

Începutul carierei politice

De la 28 la 35 de ani, iuncherul Bismarck devine mai sociabil. Primeşte invitaţi, îşi vizitează vecinii, călătoreşte şi citeşte. Dar păstrează spiritul de familie: tatăl său moare în 1845, Otto se căsătoreşte 2 ani mai târziu, iar primul său copil se naşte în 1849. Pământurile familiei au fost împărţite între fratele său şi el, care se instalează la Schönhausen. Puţin după căsătorie îşi începe cariera politică ca deputat în parlamentul Prusiei. Curând viaţa parlamentară i se pare insuportabilă. Îl enervează ezitările regelui Prusiei faţă de revoluţia din 1848. Între 35 şi 42 de ani se consacră diplomaţiei, în care intră pe poarta principală, autoritatea sa fiindu-i recunoscută de rege. Misiunea sa de la Frankfurt, pe lângă Dietă, este o experienţă decisivă, el optând pentru unificarea Germaniei.

Şef al guvernului prusac

Portret de Otto von Bismarck. N. Repik

După moartea lui William I, regent a devenit fratele său Wilhelm

în anul 1861. Noul monarh a fost adesea în conflict cu dieta prusacă care devenea din ce în ce mai liberală. O criză care a apărut în 1862, atunci când dieta a refuzat să autorizeze o propunere de finanţare pentru reorganizarea armatei, astfel miniştri regelui nu au putut convinge legislatorii să treacă bugetul iar regele nu era dispus să facă unele concesii. Wilhelm a fost astfel ameninţat să abdice (deşi fiul său s-a opus la abdicarea lui), crezând că Bismarck a fost singurul politician capabil de manipularea crizei. Wilhelm a fost ambivalent în privinţa desemnării unei persoane care a cerut controlul fără restricţii asupra afacerilor externe. Cu toate acestea în septembrie 1862, Camera Deputaţilor a respins cu o majoritate covârşitoare bugetul propus. La 23 septembrie 1862, Wilhelm îl numeşte pe Bismarck prim-ministru şi ministru de externe. Schimbarea lui Bismarck, a apărut într-un moment de neliniște atunci când relaţiile între Marile Puteri: Regatul Unit, Franţa, Austria şi Rusia, a fost distrusă de războiul din Crimeea din 1854 – 1855 şi războiul italian din 1859. În mijlocul acestei dezordini, echilibrul european de putere a fost restructurat prin crearea Imperiului German ca putere dominantă în Europa. Acest lucru a fost realizat cu diplomaţia specifică lui Bismarck, prin reorganizarea armatei şi a strategiei militare. În ciuda neîncrederii iniţiale a regelui şi a prinţului moştenitor, precum şi animozitatea din partea reginei Augusta, Bismarck a reuşit într-un timp destul de scurt să deţină puterea asupra regelui. Bismarck a intenţionat să menţină supremaţia regală şi să pună capăt impasului din buget în favoarea regelui, chiar dacă el a trebuit să utilizeze mijloace extrajudiciare pentru a reuşi acest lucru. El a susţinut că, din moment ce Constituţia nu prevede cazurile în care legislatorii nu au reuşit să aprobe un buget, acesta ar putea aplica numai bugetul anului precedent. Astfel, pe baza bugetului din 1861, de colectarea taxelor a continuat timp de patru ani. Conflictul lui Bismarck cu legislatorii a fost escaladat din ce în ce mai mult în următorii ani. În urma convenţiei din 1863, Camera Deputaţilor a adoptat o rezoluţie care declară că nu mai poate să se împace cu Bismarck, iar ca răspuns, regele a dizolvat Dieta, acuzând-o că a încercat să obţină controlul asupra ministerului într-un mod necredincios. Bismarck a emis apoi un edict care a restricţionat libertatea presei. În ciuda criticilor, Bismarck a rămas un politician în mare măsură nepopular (puţină lume ştie despre el). Suporterii lui s-au descurcat prost la alegerile din octombrie 1863, în care coaliţia

liberală al cărui primar a fost membru al Partidului Progress, a câştigat peste două treimi din locurile în Cameră. Camera a făcut apeluri repetate la rege să respingă aceste alegeri însă regele l-a susţinut pentru că se temea că, dacă el l-ar fi demis pe Bismarck, ar urma un prim-ministru liberal.

Unificarea Germaniei

Articol principal: Unificarea Germaniei.

Statuia lui Otto von Bismarck din Berlin

Destinul i se pecetluieşte acum: va fi ambasador în Rusia, apoi în Franţa, unde se familiarizează cu marile probleme politice europene. La 22 septembrie 1862, Wilhelm I îl convoacă la Potsdam: regele nu şi-a putut pune în aplicare proiectele militare şi îi arată lui Bismarck actul de abdicare pe care îl pregătise. Câteva zile mai târziu, Bismarck, prim-ministru intermediar, se adresa Landtagului: „De pe vremea tratatelor de la Viena, frontierele noastre nu sunt favorabile conducerii sănătoase a statului. Nu prin discursuri sau prin decizii ale majorităţii vor fi rezolvate marile probleme ale epocii noastre ci prin foc şi sabie!”

Atunci când parlamentul refuză reforma militară, pe care o declară neconstituţională, Bismarck îl dizolvă. Cu toate acestea, acest om care nu se teme câtuşi de puţin să ia decizii energice este un prost orator. La tribună vorbeşte cu o voce blândă subţire, care surprinde, se bâlbâie pentru că citeşte prea repede frazele tranşante, pe care şi le notase pe un bloc-notes. Rapiditatea cu care vorbeşte, debitul său oratoric este de 250, 300 şi chiar câteodată 350 de silabe pe minut, este atât de mare, încât stenograful nu-i poate înregistra discursul. Vorbeşte ţinându-şi mâna dreaptă în buzunarul pantalonilor de culoare deschisă, atitudinea sa părând provocatoare.

După 1871, obiectivele sale vor fi pacifiste: să-şi consolideze opera şi să menţină echilibrul european; va juca un rol destul de complicat, făcând uz de şiretenie şi abilitate. Prusia îşi păstrează cuceririle graţie izolării Franţei. Rămâne la putere timp de 28 de ani şi va fi eliminat de tânărul Wilhelm al II-lea. La înscăunarea sa, acesta a declarat intimilor săi: „Îl las pe bătrânul morocănos 6 luni. Apoi voi guverna eu însumi”.

Lupta între cei 2 bărbaţi izbucneşte în anul 1890 şi se sfârşeşte în anul 1894. În aceşti ani Wilhelm II cere demisia lui Bismarck, iar când acesta o prezintă regele îi trimite o scrisoare de adio prin care îl

numeşte duce de Lauenburg, general de cavalerie, feldmareşal şi îi oferă, printre altele, portretul său în mărime naturală (se ştie că era înalt de 1, 98 m). Pe 29 martie 1890, prinţul Bismarck părăseşte Berlinul, în mijlocul ovaţiilor mulţimii care îl însoţeşte la gară. Furios de această popularitate, Wilhelm al II-lea pune să i se facă cancelarului tot felul de şicane. Îi schimbă numele din „Bismarck" în „Wagenfeld". În ziua următoare bancherul Bleichröder, prieten intim al prinţului, este chemat în faţa tribunalului sub acuzaţia de sperjur. Mai târziu îl revocă din postul de ambasador pe contele von Rantzau, ginerele lui Bismarck. Şeful muzicii regimentului II de infanterie este condamnat la o lună închisoare, destituit şi apoi trecut în rezervă pentru că o compus un marş închinat lui Bismarck şi l-a exactutat cu fanfara sa.

Bismarck care se retrase la domeniul de la Friedrichsruh, dăruit de Wilhelm I, ripostează înşirând o violentă campanie de presă. Această ostilitate nu poate dura; Wilhelm cedează şi are loc o reconciliere în 1894.

Ultimii ani

Bismarck moare după 4 ani, departe de orice activitate politică. Şi-a petrecut ultimii ani scriindu-şi „Amintirile". Înainte de a muri, a fost cuprins oarecum de remuşcări: „Am adus fericire unei mari naţiuni, da, dar şi nefericire pentru mulţi! Fără mine n-ar fi avut loc trei mari războaie. Nu ar fi pierit 80.000 de oameni, n-ar fi îndoliaţi taţi, mame, surori. Acum o să dau socoteala lui Dumnezeu".

Viaţa personală

Bismarck era îndrăgostit de Marie von Thadden, dar aceasta l-a preferat pe unul din prietenii săi. La căsătoria Mariei, a întâlnit-o pe Johanna von Puttkamer, şi s-a hotărât să se căsătorească cu ea. Johanna nu era nici elegantă, nici frumoasă, nici foarte inteligentă, nici mondenă. Dar el a apreciat-o pe această provincială entuziastă, care s-a vădit o excelentă interpretă a lui Beethoven, la pian. Scrisoarea de cerere în căsătorie, pe care am văzut-o la Friedrichsruh, este o mică capodoperă de abilitate diplomatică, dar Bismarck nu a aşteptat deloc răspunsul: s-a dus să o sărute pe Johanna şi s-a căsătorit cu ea şase luni mai târziu (1847). A rămas fidel toată viaţa soţiei şi celor 3 copii ai lor. Totuşi la 47 de ani, se va îndrăgosti şi o va iubit puternic dar platonic pe soţia ministrului Rusiei la Bruxelles, prinţesa Katerina Orloff, născuta Trubeţkoi, în vârstă de 22 ani, pe care o cunoaşte la Biarrtz în 1862. Dar această prietenie amoroasă de câteva săptămâni s-a limitat,

mai târziu, la o nouă întâlnire la Biarritz în 1864, apoi la o corespondenţă care a durat până la moartea prinţesei, survenită la Saint-Moritz, la 4 august 1875, când ea avea 35 de ani.

Otto von Bismarck se plângea de numeroase boli. În realitate suferea de nevralgii datorită unei răni la picior, survenită în cursul unei vânători la Sankt Petersburg, în special de tulburări digestive, hepatice şi gastrice cauzate de un regim alimentar aberant. Începând din 1862, Bismarck părea dominat în întregime de instinctul său de conservare. Mânanca şi bea. Un invitat privea cu surprindere „porţiile" înfulecate de Bismarck şi copiii lui: „un veritabil leu cu puii săi". Ajunsese la 128 de kg. A sfârşit prin a fi atins de gută, de insomnii şi de nevralgii faciale. A fost îngrijit pe vremea aceea de Dr. Schweninger, un specialist în obezitate, care, în urma unui tratament susţinut, a reuşit să-l facă să slăbească 35 de kg. A murit de bronhopneumonie.

Controverse

După perioada postbelică prin anii 1990 unii istorici ca Hans Rothfels şi Theodor Schieder deşi în mod diferit, caracterizează pe Bismarck ca o figură pozitivă, iar istoricul Gerhard Ritter îi reproşează într-o scrisoare adresată lui Eyck, o atitudine antigermană. Pe când Friedrich Meinecke, un admirator al lui Bismarck, atribuie cancelarului de fier că ar fi traumatizat statul liberal german, contribuind indirect la catastrofa din 1946. Istoricul britanic Alan J.P. Taylor a publicat în 1955 o biografie controversată a lui Bismarck, în care îl descrie ca o personalitate complexă care este frământat de conflicte psihice. Taylor în schimb apreciază instinctul politic al lui Bismarck, care în ultimii ani a dus o politică de pace, căutând să frâneze politica agresivă a lui Wilhelm II. Mommsen atribuie lui Bismarck o flexibilitate în rezolvarea conflictelor politice şi că insuccesele nu sunt cauzate de cancelar. Hans-Ulrich Wehler condamnă politica lui Bismarck, care a fost un adversar al social democraţilor şi a sprijinit monarhia şi pe marii latifundiari, frânând progresul Germaniei. Wehler caracterizează politica lui Bismarck ca o dictatură bonpartistă.

Referinţe

1. *https://www.uni-goettingen.de/de/graf-otto-von-bismarck-1815-bis-1898/62594.html* Lipseşte sau este vid: title = (ajutor)

2. ***a*** ***b*** Crankshaw, *Bismarck*, p. 13

3. Taylor, *Bismarck, The Man and the Statesman*, p. 44

Bibliografie

— *Crankshaw, Edward (1981), Bismarck, The Viking Press*.

— Darmstaedter, Friedrich. *Bismarck and the Creation of the Second Reich* (2008)

— Dawson, William Harbutt. *The evolution of Modern Germany* (1908), 503 pp covers 1871–1906 with focus on social and economic history & colonies online free

— Engelberg, Ernst. *Bismarck*; 2 vols., (1986–90); major academic study by an cast-German historian (only în German)

— *Eyck, Erich (1964), Bismarck and the German Empire* (excerpt and text search).

— *Feuchtwanger, Edgar (2002), Bismarck, Historical Biographies, Routledge*, 276 pp., basic starting point.

— *Gall, Lothar* (1986), Bismarck: The White Revolutionary, 2 vol; major academic study

— Headiam, James Wycliffe. *Bismarck and the Foundation of the German Empire* (1899) 471 pp solid old biography online

— *Heuston, Kimberley Burton (2010), Otto von Bismarck: Iron Chancellor of Germany, Franklin Watts*.

— *Hollyday, FBM (1970), Bismarck, Great Lives Observând, Prentice-Hall*.

— *Kent, George O (1978), Bismarck and His Times*.

— *Kissinger, Henry A (31 martie 2011), „Otto von Bismarck, Master Statesman", The New York Times (book review)*.

— Lerman, Katharine Anne. *Bismarck: Profiles în Power*. Longman, 2004. ISBN 0 – 582 – 03740 – 9; 312 pp

— *Ludwig, Emil (1927), Wilhelm Hohenzollern: The last of the Kaisers, New York*, popular.

— *Ludwig, Emil (1927), Bismarck: The Story of a Fighter, Little, Brown*, popular.

— *Pflanze, Otto, Bismarck and the Development of Germany*; 3 vols., 1963–90. vol 1 online, *Bismarck and the Development of Germany: The Period of Unification, 1815–1871*

— *Pflanze, Otto (1955), „Bismarck and German Nationalism", American Historical Review, JSTOR, **60** (3): 548–66*

— Steinberg, Jonathan. *Bismarck: A Life* (Oxford University Press, 2011), 592 pp

— *Stern, Fritz* (1977), Gold and Iron: Bismarck, Bleichröder and

the Building of the German Empire, Penguin.

— *Taylor, AJP* (1969), Bismarck: the Man and the Statesman, New York: Alfred A Knopf.

Surveys

— Berghahn, Völker. *Imperial Germany, 1871–1914* (1994)

— *Blackbourn, David (1998), The Long Nineteenth Century: A History of Germany, 1780–1918*.

— Clark, Christopher. *Iron Kingdom: The rise and Downfall of Prussia, 1600–1947* (2009)

— Craig, Gordon A. *Germany, 1866–1945* (1978) online edition

— *Holborn, Hajo (1969), „The Constituțional Conflict în Prussia and the early Years of the Bismarck Ministry", The History of Modern Germany 1840–1945, Alfred A Knopf, pp. 131–72*.

* – *(1969), „The Founding of the New German Empire, 1865–71", The History of Modern Germany 1840–1945, Alfred A Knopf, pp. 173–229*.

* – *(1969), „Bismarck and the Consolidation of the German Empire, 1871–90", The History of Modern Germany 1840–1945, Alfred A Knopf, pp. 233–97*.

— Langer, William L. *European alliances and alignments, 1871–1890* (1964)

— *Retallack, James N (2008), Imperial Germany, 1871–1918, Oxford University Press*.

— Robinson, Janet, and Joe Robinson. *Handbook of Imperial Germany* (2009) excerpt and text search

— Sheehan, James J. *German History, 1770–1866* (1989), dense, thorough political history

* – *(1978), German liberalism in the ninetury century (ebooks), University of Chicago Press; ACLS*

Studii specializate

— *Beck, Hermann (1995), Origins of the Authoritarian Welfare State în Prussia, 1815–1870*.

— Clark, Chester Wells. *Franz Joseph and Bismarck: The Diplomacy of Austria before the War of 1866* (Harvard University Press, 1934).

— *Field, WG (octombrie 1898), „Bismarck's First School", The Journal of Education, Oxford University Press, **20**: 603–4*.

— Goddard, Stacie E. „When Right Makes Might: How Prussia

Overturned the european Balance of Power", *International Security,* Volume 33, Number 3, Winter 2008/09, pp. 110–42 în Project MUSE, covers 1864–71

— *Gross, Michael B (2005), The War against Catholicism: Liberalism and the Anti-Catholic Imagination in Nineteenth-Century Germany*.

— Hennock, E.P. *The Origin of the Welfare State în England and Germany, 1850–1914: Social Policies Compared* (Cambridge University Press, 2007) 381 pp.

— Hennock, E.P. „Social Policy in the Bismarck Era: A Progress Report", *German History,* (June 2003) 212 pp 229–238 online

— Howard, Michael. *The Franco-Prussian War: The German invasion of France, 1870–1871* (1961) excerpt and text search

— *Kennedy, Paul M (1988), The rise of the Anglo-German Antagonism, 1860–1914*.

— Kissinger, Henry. „The White Revolutionary: Reflections on Bismarck", *Daedalus* Vol. 97, No. 3, (Summer, 1968), pp. 888–924 în JSTOR

— Lord, Robert H. „Bismarck and Russia în 1863", *American Historical Review,* Vol. 29, No. 1 (October 1923), pp. 2–48. În JSTOR

— Mork, Gordon R. „Bismarck and the Capitulation of German Liberalism", *Journal of Modern History* Vol. 43, No. 1 (Mar., 1971), pp. 59–75 în JSTOR

— Paur, Philip. „The Corporatist Character of Bismarck's Social Policy", *European History Quarterly*, Oct 1981; vol. 11: pp. 427–60.

— *Ross, Ronald J (1998), The Failure of Bismarck's Kulturkampf: Catholicism and State Power în Imperial Germany, 1871–1887, The Catholic University of America Press*, 219 pp.

— *Sigerist, Henry E (1999) [1943], „From Bismarck to Beveridge: Developments and Trends în Social Security Legislation", Journal of Public Health Policy, JSTOR,* ***20*** *(4): 474–96*.

— Stern, Fritz. *Gold and Iron: Bismark, Bleichroder, and the Building of the German Empire* (1979) economic and financial history; Bismark worked closely with this leading banker excerpt and text search

— *Stone, James (1994), „Bismarck and the Containment of France, 1873–1877", Canadian Journal of History,* ***29*** *(2)*

* von Strandmann, Hartmut Pogge. „Domestic Origins of

Germany's Colonial Expansion under Bismarck", *Past & Present* No. 42 (Feb., 1969), pp. 140–59 în JSTOR

— Waller, Bruce. *Bismarck at the Crossroads. The Reorientation of German Foreign Policy after the Congress of Berlin 1878–1880* (1974)

— Wawro, Geoffrey. *The Franco-Prussian War: The German Conquest of France în 1870–1871* (2005)

— Wehler, Hans-Ulrich „Bismarck's Imperialism 1862–1890" *Past and Present*, No. 48, August 1970. pages 119–155 online edition

— Wetzel, David. *A Duel of Nations: Germany, France, and the Diplomacy of the War of 1870–1871* (University of Wisconsin Press; 2012) 310 pages

— Wetzel, David. *A Duel of Giants: Bismarck, Napoleon III, and the Origins of the Franco-Prussian War* (U of Wisconsin Press, 2001). 244 pp. ISBN 0 – 299 – 17490 – 5

Istoriografie şi memorii

— *Cowen, Ron (30 ianuarie 2012), „Restored Edison Records Revive Giants of 19 th-Century Germany", New York Times, accesat în 31 ianuarie 2012*

— Frankel, Richard E. „From the Beer Halls to the Halls of Power: The Cult of Bismarck and the Legitimization of a New German Right, 1898–1945", *German Studies Review,* Vol. 26, No. 3 (Oct., 2003), pp. 543–560 în JSTOR

— *Frankel, Richard E (2005), Bismarck's Shadow. The Cult of Leadership and the Transformation of the German Right, 1898–1945, ISBN 1 – 84520 – 03*3 – 0, 222 pp.

— Gerwarth, Robert. „Inventing the Iron Chancellor", *History Today* 2007 57 (6): 43–49, în EBSCO

* – *(2005), The Bismarck Myth: Weimar Germany and the Legacy of the Iron Chancellor, ISBN 0 – 19 – 928184-X*, 216 pp.

— Hamerow, Theodore S. ed. *Otto Von Bismarck and Imperial Germany: A Historical Assessment* (1993), excerpts from historians and primary sources

— *Müller, Frank Lorenz (2008). „Man, Myth and Monuments: The Legacy of Otto von Bismarck (1866–1998)". European History Quarterly.* ***38*** *(4): 626–36. doi: 10.1177/0265691408094517.*

— O'Shea, John J. *„Bismarck's Decline and Fall",* The American Catholic Quarterly Review, *Vol. XXIII, January/October 1898. online*

— *Pearce, Robert (martie 2010), „The Austro-Prussian War",*

History Review (66).

— Russell, Mark A. „The Building of Hamburg's Bismarck Memorial, 1898–1906", *Historical Journal,* Vol. 43, No. 1 (Mar., 2000), pp. 133–56 în JSTOR

— Steefel, Lawrence D. „Bismarck", *Journal of Modern History*, Vol. 2, No. 1 (Mar., 1930), pp. 74–95 în JSTOR

— Stürmer, Michael. „Bismarck în Perspective", *Central European History,* Vol. 4, No. 4, 1870/71 (Dec., 1971), pp. 291–331 în JSTOR

— Urbach, Karina. „Between Saviour and Villain: 100 Years of Bismarck Biographies", *Historical Journal* 1998 41 (4): 1141–60 în JSTOR

Lectură suplimentară

* *von Bismarck, Otto (1899), Bismarck, the Man & the Statesman: Being the Reflections and Reminiscences of Otto, Prince Von Bismarck, **1***

* –, *Thoughts and Reminiscences, **I***

* –, *Thoughts and Reminiscences, II, Google Books*.

* –, *Memoirs, II, Archive.org*.

— *Hohenzollern, William I; von Bismarck, Otto (1903), The correspondence of William I. and Bismarck: with other letters from and to Prince Bismarck* first1 = lipsă last1 = în Editors list (ajutor)